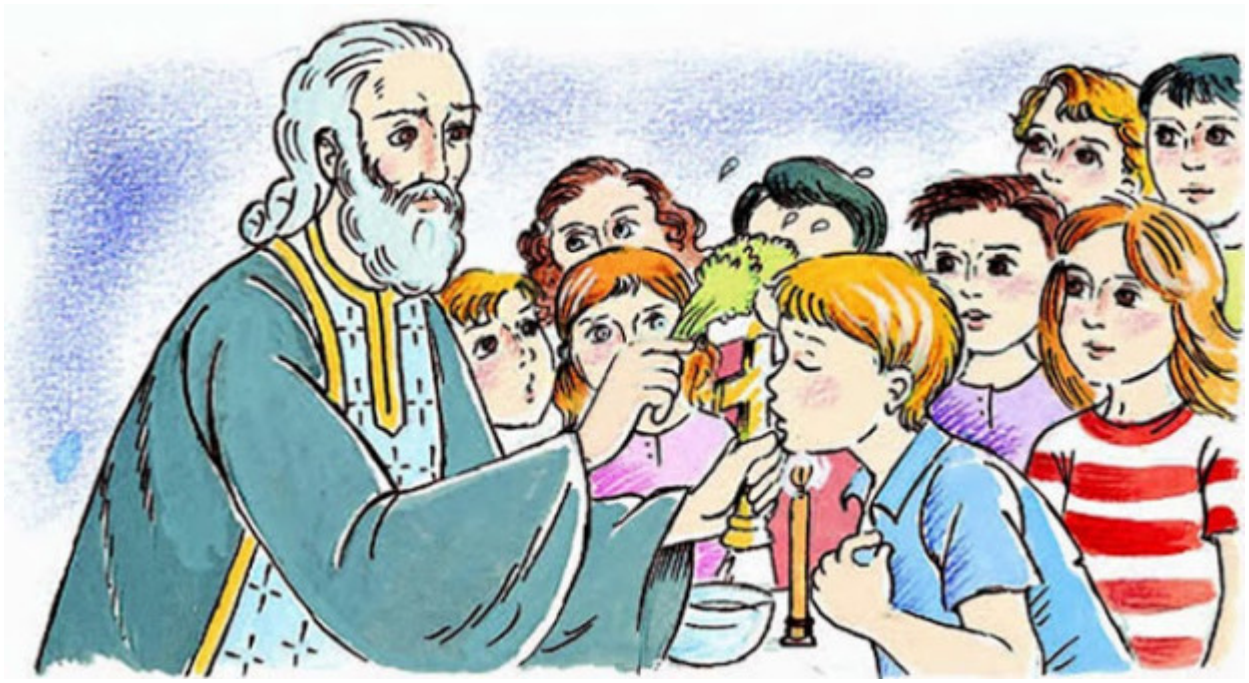
7 Ιανουαρίου 2014

Για το Μεγάλο Αγιασμό

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Ορθόδοξη πίστη

Ο Μεγάλος Αγιασμός τελείται κάθε χρόνο την 5η και 6η Ιανουαρίου. Πολλοί είναι αυτοί οι οποίοι ρωτούν αν ο Αγιασμός αυτός πίνεται, χρησιμοποιείται για ραντισμό, φυλάσσεται στα σπίτια και αν αντικαθιστά τη θεία Κοινωνία. Το κείμενο που ακολουθεί, μεταγλωττισμένο στη νεοελληνική, αποτελεί «ειδική γνωμοδότηση περί του θέματος του Μεγάλου Αγιασμού, δηλ. πως λαμβάνεται αυτός παρά των χριστιανών, εάν φυλάσσεται και εάν απ' αυτόν μεταλαμβάνουν» οι πιστοί, συνταχθέν υπό του μακαριστού Μητροπολίτου Πατρών κυρού Νικοδήμου. Αρχικώς αυτή δημοσιεύθηκε στα ΔΙΠΤΥΧΑ του έτους 1999 (σσ. οη -π), προς ενημέρωση των ευλαβέστατων Εφημερίων και πληροφόρηση των πιστών.

1. Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο Μεγάλο Αγιασμό που τελείται την παραμονή των Θεοφανείων και εκείνον της κύριας ημέρας της εορτής;

Ο Μεγάλος Αγιασμός που τελείται την παραμονή των Θεοφανείων και ανήμερα της εορτής είναι ακριβώς ο ίδιος. Εσφαλμένα κάποιοι θεωρούν ότι δήθεν τελείται την παραμονή ο «μικρός Αγιασμός» και την επόμενη ο «Μέγας». Και στις δύο περιπτώσεις τελείται ο Μεγάλος Αγιασμός. Μικρός Αγιασμός τελείται την πρώτη μέρα κάθε μήνα, καθώς και εκτάκτως όταν το ζητούν οι χριστιανοί σε διάφορες περιστάσεις (εγκαίνια οικιών, καταστημάτων και ιδρυμάτων, σε θεμελίωση κτισμάτων κ.λπ.). Ο Μεγάλος Αγιασμός τελείται μόνο δύο φορές το χρόνο (την 5η και 6η Ιανουαρίου) στο Ναό.

2. Που φυλάσσεται ο Μέγας Αγιασμός και για ποιό λόγο;

Ο Μεγάλος Αγιασμός φυλάσσεται όλο το χρόνο στο Ναό. Φυλάσσεται όχι άνευ λόγου. Και ο λόγος δεν είναι άλλος, παρά για να «μεταλαμβάνεται» από τους πιστούς υπό ορισμένες συνθήκες και προϋποθέσεις. Συνηθισμένη είναι η περίπτωση που αφορά στους διατελούντες υπό επιτίμιο του Πνευματικού, που εμποδίζει τη συμμετοχή τους στη θεία Κοινωνία, για ορισμένο καιρό, και είθισται να δίδεται σε αυτούς, για ευλογία και παρηγοριά τους, Μέγας Αγιασμός. Κανένα κώλυμα δεν υφίσταται προς τούτο, εφ' όσον μάλιστα βρίσκονται «εν μετανοία και εξομολογήσει». Απαραίτητα όμως πρέπει να συνειδητοποιούν ότι ο Μέγας Αγιασμός δεν υποκαθιστά ούτε αντικαθιστά τη θεία Κοινωνία του Σώματος και του Αίματος του Χριστού, για την οποία οφείλουν με τη μετάνοια να προετοιμάζονται, για να απαλλαγούν από τα κωλύματα της αμαρτίας, ώστε να αξιωθούν να κοινωνήσουν το ταχύτερο.

3. Μπορεί ο Μέγας Αγιασμός να φυλάσσεται στο σπίτι και να πίνουν απ' αυτόν σε καιρό ασθένειας η για αποτροπή βασκανίας και κάθε σατανικής ενέργειας;

Η απάντηση είναι θετική. Παρέχεται απ' αυτό τούτο το ιερό κείμενο της Ακολουθίας του Μεγάλου Αγιασμού, που προβλέπει «ίνα πάντες οι αρυόμενοι και μεταλαμβάνοντες έχοιεν αυτό (το ηγιασμένον ύδωρ...) προς ιατρείαν παθών, προς αγιασμόν οίκων, προς πάσαν ωφέλειαν επιτήδειον», και δη και «δαίμοσιν ολέθριον, ταις εναντίαις δυνάμεσιν απρόσιτον» (πρβλ. και τη συναφή ευχή σε βασκανία· «φυγάδευσαν και απέλασαν πάσαν διαβολικήν ενέργειαν, πάσαν σατανικήν έφοδον και πάσαν επιβουλήν... και οφθαλμών βασκανίαν των κακοποιών ανθρώπων»). Αναντίρρητα χειραγωγείται με τον τρόπο αυτό ο πιστός να αποφεύγει άλλες διεξόδους («ξόρκια», μαγείες και άλλες μεθοδείες του πονηρού), και να καταφεύγει στα έγκυρα «αγιάσματα» της Εκκλησίας, όπως είναι ο Μέγας Αγιασμός, αλλά και ο «μικρός» λεγόμενος Αγιασμός, ως συνειδητό μέλος της Εκκλησίας, της ταμειούχου της θείας χάριτος, και μέτοχος των αγιαστικών της μέσων. Προϋποτίθεται βέβαια ότι στις οικίες όπου φυλάσσεται ο Μέγας Αγιασμός, και το καντήλι θα ανάβει και θα καίει επιμελώς, και η ευλάβεια θα υπάρχει στα μέλη της οικογενείας, τους συζύγους και τα παιδιά, και θα αποφεύγεται κάθε αιτία που αποδιώχνει τη θεία χάρη (όπως βλασφημίες η άλλες ασχημοσύνες).

4. Ποιά η σχέση νηστείας και Μεγάλου Αγιασμού;

Η ιστορική αρχή του Μεγάλου Αγιασμού είναι η εξής: Στην αρχαία Εκκλησία την παραμονή των Θεοφανείων -όπως την παραμονή του Πάσχα και της Πεντηκοστής- γινόταν η βάπτιση των Κατηχουμένων, δηλ. των νέων χριστιανών. Τα μεσάνυχτα

τελούνταν ο αγιασμός του ύδατος για την τελετή του Βαπτίσματος· τότε εισήχθη η συνήθεια -όπως μας πληροφορεί ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος- οι χριστιανοί να παίρνουν από το αγιασμένο νερό και να πίνουν η να το μεταφέρουν στα σπίτια τους για ευλογία και να το διατηρούν ολόκληρο το χρόνο· «Δια τούτο και εν μεσονυκτίω κατά την εορτήν ταύτην άπαντες υδρευσάμενοι, οίκαδε τα νάματα αποτίθενται, και εις ενιαυτόν ολόκληρον φυλάττουσιν» (Λόγος εις το άγιον βάπτισμα του Σωτήρος· PG 49, 366).

Αργότερα όμως, σε καιρούς λειτουργικής παρακμής, η ακολουθία του Αγιασμού απομονώθηκε από αυτή του Βαπτίσματος, παρόλο που διατήρησε πολλά στοιχεία του. Παρέμεινε η συνήθεια ώστε οι πιστοί να παίρνουν από το αγιασμένο νερό «προς αγιασμόν οίκων», όπως αναφέρει η καθαγιαστική ευχή του Μεγάλου Αγιασμού.

Νωρίς επίσης επικράτησε η συνήθεια της νηστείας πριν από την εορτή των Θεοφανείων, για δύο λόγους:

Πρώτο, οι δύο μεγάλες εορτές των Χριστουγέννων και των Θεοφανείων στην αρχαία Εκκλησία ήταν ενωμένες σε μία, αυτή των Θεοφανείων η Επιφανείων, που τελούταν την 6η Ιανουαρίου (συνήθεια που διατηρείται στην Αρμενική Εκκλησία μέχρι σήμερα)· όμως ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος (4ος αι.) χώρισε τις δύο γιορτές και όρισε η μεν Γέννηση του Χριστού να γιορτάζεται την 25η Δεκεμβρίου, η δε Βάπτιση και φανέρωση της αγίας Τριάδας την 6η Ιανουαρίου. Πριν από κάθε Δεσποτική εορτή προηγούνταν νηστεία για την ψυχική και σωματική κάθαρση των πιστών. Ας θυμηθούμε πως η νηστεία έχει μέσα της το στοιχείο του πένθους για τις αμαρτίες. Έτσι όταν χώρισαν οι δύο εορτές, η νηστεία που προηγούνταν ακολούθησε την εορτή των Χριστουγέννων· γι’ αυτό η Εκκλησία όρισε να νηστεύουμε μόνο την παραμονή των Θεοφανείων σαν προετοιμασία για την εορτή, και όχι περισσότερες ημέρες, γιατί βρισκόμαστε σε εορταστική περίοδο, το άγιο Δωδεκαήμερο.

Και δεύτερο· αρχαία συνήθεια ήταν επίσης αυτοί που θα βαπτίζονταν να νηστεύουν και μαζί με αυτούς οι Ανάδοχοι, οι συγγενείς, αλλά και άλλοι χριστιανοί οι οποίοι τηρούσαν εθελοντικά νηστεία «υπέρ των βαπτιζομένων». Δεν ήταν λοιπόν δύσκολο στη συνείδηση των χριστιανών να συνδεθούν η πόση του αγιασμού και η νηστεία, χωρίς να υπάρχει αιτιώδης σχέση μεταξύ αυτών.

Έτσι λοιπόν, μεταφέροντας το ζήτημα στη σημερινή εποχή μπορούμε να πούμε ότι οι τακτικώς μεταλαμβάνοντες των αγίων Μυστηρίων και τηρούντες τις νηστείες της Εκκλησίας μας, όπως και της 5ης Ιανουαρίου, είναι ήδη έτοιμοι ώστε να πιουν από το Μεγάλο Αγιασμό της 5ης και 6ης Ιανουαρίου

(Ο Μέγας Αγιασμός πίνεται καθημερινά (χωρίς νηστεία) από τα Θεοφάνεια μέχρι και την απόδοση της εορτής).

Τέλος όσοι εκτάκτως πίνουν από το Μεγάλο Αγιασμό που φυλάσσουν στο σπίτι τους, σε ώρες ασθενειών και κινδύνων κ.λπ., μετά η άνευ νηστείας, ας μην υστερούν στην πνευματική νηστεία απέχοντες «από παντός μολυσμού σαρκός τε και πνεύματος, επιτελούντες αγιωσύνην εν φόβω Θεού» (Β Κορ. 7,1).

Πηγή:imverias.blogspot.gr